

Darányi Sándor

LIMBUSON

1

Előbb az arcvonások. Itt a földben
Se idő, se szükség egyéniségre.
Köt az egyenlőség parancsa végre
Testvért és szabadot. Márga fölöttem

Az ég, sötét, nehéz, hideg. Nem fázom
Soha. Nem félek. Szűk se. Itt igaz
Minden. A deszkák megrogynak a gaz
Alatt. Örökké nedves a kabátom.

Lassan tűnők tova, akár egy álom,
Mit megteremtett a nagy lehetetlen.
Szellem voltomból híg sárrá lehettem,
A visszautat míg csak megtalálom.

2

Szabad lettem. Meghatározhatatlan.
Hálát nem vár, hogy dolgomat teszem.
Magányom megszokásból pusztít el
Az alkotásnak szentelt pillanatban.

E föld alatti lombok levegőjét,
Gyökérszőr-milliók belélegeznek.
Akár a táncnak, végemben a kezdet.
Nehézkedésem tovalebegő lét.

Mi fent hitvány tuják és orgonák
Kopasz raja, az lent a végtelen.
Ami időtlen, egyben tértelen,
S én bóbitaként vágok rajta át.

3

A hólé majd elmossa puffadásom.
Ahogy láng mosdatja lábos vasát,
Az áttünések kurta korszakát
– Tavaszban ősz – magamban megtalálom.

Ha számláltál volna akár csak egyszer
 Augusztusban záporzó csillagot
 Velem a vérpadon, most támaszod
 Lennék; nem béklyózna se félsz, se kegyser.

Mi volt vonásaimnak báli rendje,
 Helyébe lépett férgek karneválja.
 Épül belőlem csend száztornyú vára.
 Üveggarádics, ismeretlen mennybe.

4

Hic iacet. Bátyja mellett, nagyszülőkkel
 Egy gödörben. Mint akit belelőttek.
 Kopott kőoszlop dől vállal a földnek.
 A többivel feltámadáskor fölkel

Majd. Addig ráér. Nincsen indulása
 A két keresztnek sem. A koszorúk
 Fonnyadnak mostanára. Háborút
 Igér az ég színe. Béke porodra,

Mely vérből vétetett. Nyomod a deszkát
 Hanyatt, kezekben fagyott feszület.
 S mint elzárt vízesés a mély felett,
 Mormolom búcsúzóul: *requiescat.*

Vörös István

AZ IRODALOM ELSIRATÁSA

Regényrészlet

Az asztalnál

Zavarban voltam. Valami nagyon fontos dolog fog történni velem, ez világos volt. Vagy már történik is? Nem tudtam volna meghatározni ennek a dolognak a kilétét, igen, ezt a szerkezetet kell használnom, a dolog kiléte, mert abban a dologban a személyes és személytelen elemek keverednek. Nem tudtam volna meghatározni annak a személynak a mibenlétét, próbálok most megfordítani a szerkezetet, mint egy egyenlet két felét. De nem marad meg az egyenlőség, beszakad, az ellentéte lesz. Különbségtőlcsér. A személyes és személytelen összekülönbözik benne, szinte semmit nem fed le abból, amit lefedni akarnék vele. Csak karikát rajzol rá.

Órákon át üldögéltem szobai asztalom mellett, melyet íróasztalnak neveztem ki, nem mintha bármit is írtam volna. De az a hely alkalmas volt rá, hogy rendbe szedjem a gondolataimat. Ha az, aki ezt írja, és aki nem akar a segítségemre sietni, most készenlétben állna, akkor kimondatná velem: szerelmes vagyok. Csakhogy nagyot tévedne. Tehát mégis jól teszi, ha vesztég marad a vackán. Elvégre kibe lennék szerelmes? Maguk talán tudtak volna választani közülük? Úgy értem, érdemes lett volna választani?

Persze, ha hazafelé nem lesem meg az apjukat olyan fondorlatos módon, akkor nincs a többi sem. Az egyedüllet tolongása asztalom körül. Ezek a titkos beszélgetések.

Szerződés vele (Vele), ilyenféleképpen: Nos rendben, mondom neki (Neki), az asztalon egy kis lámpa ég, kint sötét van, besüt a hold, tücsökciripelés, a padlásról macskajárás hangja, nos rendben, mondom, ha bármi jó történik velem, azt a te (Te) számládra írom, ha bármi rossz, azért magamat teszem felelőssé. Ez elfogadható ajánlatnak látszik, belemegy. Kint közben hajnalodik, kukorékol egy kakas, a madarak énekelni kezdenek, hallom, hogy a keskeny közön valaki a szőlője felé tart, hangosan zörög a biciklire akasztott permetezőgép. Aztán azt kérdezem tőle (Tőle), mért éppen én lennék kiválasztott, hiszen kiválasztottakra talán már nincs is szüksége. Ha nem lenne, sosem teremtettem volna az embert. Közben kint delet harangoznak, arra gondolok, hogy jó lenne elmenni a misére, de észbe kapok. Az olyasmi volna, mintha a tengert akarnám vödörrel más helyre hordani. Elfogadom a feltételeidet, mondom neki (Neki) szemtelenül. Nézem, ahogy a lenyugvó nap éles, vörös sugara a kezemre esik, követem az árnyékát egész az ágyam fölötti üres falfelületig, ahol most megjelenik két összekulcsolt kéz, nem vagyok benne biztos, hogy kinek a keze. Nézem, ahogy ez a kéz végigvándorol a falon, leemeli a tükröt, és a fal felé fordítja. Hallgatom, ahogy a toronyóra elüti a tízet, a kéz a szekrényhez ér, kidobálja belőle a ruhákat, háromnegyed egy, bekapcsolja, majd újra kikapcsolja a régi rádiót, a zöld szellem villan, mintha egy félszemű macska kacsingatna.

Megint bekapcsolja, megint kikapcsolja, hajnalodik, valaki a szőlő felé tart, biciklire téve tolja maga mellett a permetezőgépet, miért éppen én, kérdezem, de hát nem is te, éppen hogy nem te, hanem én, mondja ő (Ő). Ugyanabban a pillanatban, mikor a bekapcsolt rádióban megszólal a déli harangszó, megint kikapcsolja, de akkor fölzúg a templom harangja, nem te, hanem én, te csak...

Elbizonytalanodik:

Hiszen te magad állítottad, hogy nem vagy.

De most már vagyok, vetem közbe, a kezemről újabb árnyék vetődik a falra, nézem a lassan mozgó vörös sugarat, nézem, ahogy megjelenik a kezem árnyéka a falon, már nem vagyok biztos benne, hogy kinek a keze, és a két pár kéz most egymás felé közeledik, becsukom a szemem, hogy ne lássam, ami történni fog.

Oldás vagy kötés

Zavarban voltam. Arra eszméltem, hogy valaki az ágyam szélén ül, és vizsgálódva fogja a csuklómát. Kinyitottam a szemem. Egy idegen kéz, két harapófogóként rám görbülő ujj. Kint valaki a biciklijét toltá visszafelé a szőlőből, közben másvalaki a szoba belsejében fölkapcsolta a rádiót, tizenöt óra, hallottam, aztán ugyanaz a valaki újra lekapcsolta a rádiót, és előrejött a félsötétből. Zsuzsa volt az.

Milyen nap van?, kérdeztem.

Péntek, felelte az orvos, aki eddig a csuklómát fogta. Fölállt, intett Zsuzsának, hogy kövesse. Kimentek a konyhába, becsukták maguk mögött az ajtót.

Pizsamában feküdtem, a fejemen borogatás. Körülnéztem a szobában. A tükör még mindig a falnak volt fordítva, de a szekrény elé kiszórt ruhákat valaki már visszapakolta, vagy legalábbis eltüntette. Az ágy fölötti szentképen a két pár kéz rekedt ott, az alvó kisfiáért imádkozó Mária mögött lappangtak, mintha eleve beletartoznának a kompozícióba. Vagy lehet, hogy mindig ott voltak? Az egyik mondjuk Józsefé. A másik a háromkirályok közül azé, aki a legközelebb merészkedett.

Hát én elég közel merészkedtem, gondoltam.

Újra szétnéztem a szobában, rend volt, valaki kitakarított, az asztalon lavór állt, a szélén szivaccsal, egy bögrében tea gőzölgött. Megint a szentképre pillantva már semmilyen fölösleges kezet nem fedeztem föl rajta. A háttér sima, mint a meszelt fal.

Láttam az ablak előtt elmenni a doktort. Bejött Zsuzsa, de úgy tettem, mintha aludnék. Nahát, mondta, odalépett a falhoz, és kifelé fordította a tükröt, aztán az asztalhoz ült, és ki tudja, honnan, kötnivalót vett elő nagy sóhajta.

Vasárnap délelőtt

Amikor fölébredtem, Zsuzsa még mindig ott ült az asztalnál, de a piros színű kötés helyett zöld könyvet tartott a kezében. Milyen nap van, kérdeztem, mert bár nem álmodtam semmit, úgy éreztem, jókora időt hagytam magam mögött. Vasárnap. Mára is meg akartunk hívni ebédre, mondta évődve.

Mi történt?, kérdeztem.

Te nem tudod?

Én tudom, arra vagyok kíváncsi, mit tudtok ti.

Nagyon körmönfont. Én például semmit. Kata talált rád péntek délelőtt, amikor friss fánkot hozott. Az asztalra borulva hevertél, állítólag lélegezni sem lélegeztél, iszonyatos rendtelenség volt, szétdobált ruhák és valami furcsa illat. Apánk szerint kábítószer szaga, ám hiába kereste, nem talált semmi nyomot, egyetlen csikket, de még lehullott hamut sem, engem inkább a templomi füstölő szagára emlékeztetett. Tény, hogy nem vettél levegőt. Egy órába beletelt, amíg az orvos megérkezett, azalatt nem láttunk lélegezni.

Hülyeség.

Az orvos szerint hasonló állapotba kerültél, mint azok a fakírok, akik élve eltemetik magukat, és lelassul a szívverésük.

Hülyeség.

Mindenesetre sikerült magadhoz térítenie. Valamit mégiscsak tudhat. De ha láttad volna, hogy sírt Márta, amikor halottnak hittünk.

Márta?, tünődtem el. Épp ő? Végül is... már készültem mindent átrendezni magamban, engedményeket és javaslatokat tenni, de Zsuzsa közbeszólt. Én nem tudok semmit, viszont Atyánk mindent tud rólad. Nem vagy te kiugrott pap. Nemrég szabadultál a börtönből. Úgy ám.

Ez talán, mondtam eltűnődve, bár tisztában voltam velem, milyen veszélyes játékot űzök, bizonyos értelemben igaz, figyeltem Zsuzsa arcán a hatást, de ő közömbös maradt, csak hogy ugyanabban az értelemben továbbra sem szabadultam ki abból a börtönből, mutattam magamra. Megrémültem, hogy túl sokat beszélek ki a titokból, melyről alig tudok valamit. Ám Zsuzsa arcából nyilvánvaló volt, nem látta meg a célt, ahová céloztam.

Az lehet, motyogta közömbösen.

Azt állítja, folytatta fölélénkülve, hogy sötét üzletek fészkévé akarod tenni a házunkat. Épp ezért mielőbb el kell menned innen. Sajnálni fogjuk.

Nem marad más hátra, mint hogy leleplezzem magam, mondtam hirtelen támadt merészséggel. Igenis kiugrott pap vagyok, aki azért hagyott fel a hivatásával, mert nem éri teljesnek az életét, ha nem lehet gyereke.

Tehát mégis nőügy?

Bizonyos mértékig igen, bár mégsem az.

Nagyon titokzatoskods, lehet, hogy csakugyan pap voltál?

Nem tudod elhinni?

De te mindig a bolondját járatod velünk.

Ezen a megjegyzésén szerencsére átláttam. A hazugságnak (szándékos tévedésnek) ezt a formáját jól ismerem. Talán a leggyakoribb formája. Egy igaznak mondható állítás ellentétébe fordítása. (Nyilván azt akarta mondani, ők járatják a bolondját velem mindig, elszólta magát. Vagy hogy én kínosan komoly és humortalan vagyok, mindent szó szerint veszek. Mind a kettő igaz is volt.)

Nagyon mélyen rejlik az emberben ez a tükrözőképesség, ott, ahol talán már nem is ő van. Belső tükör, mint egy tengersizem. Ülünk a partján, a hazugságokat megszívleljük, az igazságon röhögünk. Bojtos úszós hal merül föl a vízből, teljesíteni akarja három kívánságunkat, de belerügünk a vízpartra jóformán kísétált állat oldalába, csupa pikkely marad a cipőnk.

Lehet, hogy ez a képesség (vagy képtelenség) hajtja őt is, aki itt a történetem megírásával bibelődik, bár magáról szeretne beszélni, csak nem mer. Összevisza tükröz, mintha egy csillagász nagy látszóvébe kerültünk volna. Igen, nyilván ez hajtja őt is, ez hajtotta Zsuzsát is. A veszélyes, mert tulajdonosa számára titkos tulajdonság. És ez a föl ismeretlen tulajdonság rengeteg mindent széthordhat az ember gondolataiban, mint városban a galambok. Fertőzéstérjesztő tulajdonság, gondoltam magamban, és közben önkínló örömmel próbáltam Zsuzsa szépségében gyönyörködni. Sikerült is, de annál inkább óvatosságra intettem magam vele szemben. Nem kezdek locsogni neki, határozta el.

Te mivel foglalkozol voltaképpen?, kérdeztem.

Neked még nem szabad ennyit beszélned, felelte. Sajat elhatározásom visszapattant rám, mint falról a papírrepülő.

A csógyár és a kórház

Kata egy tálcán behozta az ebédet, és a dunyhámra tette. Nem engedtek fölkelni. Zsuzsát átküldte enni, de addig ő telepedett az asztal mellé.

Tőle végre megtudtam egyet-mást a családról. Az apjuk mérnök volt a csógyárban. Sosem értettem, mi az a csógyár. Hogy csöveket gyártanak ott, túlságosan egyszerű magyarázatnak tűnt. Olyan laposnak, mint ama tétel, hogy a lét határozza meg a tudatot. De mi a lét és mi a tudat? A néven, hogy csógyár, mégsem ütözköttem meg, ismerős volt gyerekkoromból, akárcsak a lapos meghatározás, mely ilyen semmirevaló csógyarak területén mégis érvényes lehet valamennyire, hiszen ott épp ennek szellemében fogják a semmit, körülöntik vassal, és megpróbálják ezt a hamisítványt csóként eladni, ha ugyan megpróbálják. Nos egy ilyen helyen volt mérnök az apjuk éveken át, nem csodálkozom, hogy mindenre és mindenkire gyanakszik. Nem csodálkozom a lányok néha meglehetősen furcsa viselkedésén sem. A csógyártás az egyik legveszélye-

sebb dolog a világon. Mióta Bakonymérőre csőgyár telepedett, szemtelenül megnőtt a halandóság. Amikor a temetőben sétáltam a minap, csupa harmincas, negyvenes halott sírját kellett kerülgetnem, hely hiányában a járdára is temetnek. Ráadásul van a közelben egy bánya is, de hát az lényegét tekintve alig különbözik a csőgyártól. A képzelenség veszélyesebb, mint a magasfeszültség, sugároz, beletelepszik az emberbe, átúrja magát rajta.

Persze, a csőgyár, jegyeztem meg Katának, amikor mesélni kezdte, hogy apjukkal furcsa, de végül is szerencsés kimenetelű baleset történt, a csőgyár, mondtam, átok a falura. Nem szabad mindent elhinni, amit beszélnek, védekezett idegesen. Mire én is dühbe jöttem, és anyátok, ő nem a csőgyárban dolgozott? Kata elkomorodva bólintott, de.

Sürgősen más témára tértünk. Megtudtam Katáról, hogy nővérként dolgozott, de apja balesete után úgy döntött, itthon marad, és ápolni fogja, mikor pedig felépült, szőlőt vásároltak, baromfi- és disznótartásba fogtak, a kórházat közben különben is bezárták. A csőgyár persze maradt, szerettem volna kérdezni, de nem kellett, a csőgyárat is megszüntették, tette hozzá Kata rögtön.

Mi van a helyén?

Semmi, üresen áll.

Gondolhattam volna.

Az ikrek

Zsuzsáról és Mártiról kiderült, hogy ikrek. Annyira azért nem hasonlítanak, mondtam bizonytalanul. Mert nem is egypetéjű ikrek, magyarázta Kata. Annál viszont jobban hasonlítanak, vettem ellen, de nem lett volna bölcs dolog újabb vitát provokálni.

Elaludtam, és álmomban az anyjuk méhében találtam magam. Szerencsére nem természetes úton jutottam be, hanem bentről, ahonnan a lélek kerül az embrióba. A természetes úttól félttem, és most is félek. Pina. Ez a neve, de nem a névvel van baj. A név csak szépíti a helyzetet. Úgynevezett csúnya szó, de az csak elfedi ennek a dolognak, tárgyának, fekete semminek a fertelmességét.

A csillagászok ismerik a fekete lyuk fogalmát, ő, aki nem akar megszólalni, és aki nyilván nem irtózik sem egyiktől, sem másiktól, biztos többet tudna mondani erről. Meg tudná magyarázni az iszonyomat, meg tudná magyarázni a világ kezdetét és a végét, de néha már arra gyanakszom, hogy csak én találtam ki őt, és nincs is. Pedig logikus lenne, hogy legyen. De az is az, hogy nincs. A logika ollója kinyílik. Ő, ha létezik, biztos nem gátlásos a nőkkel.

A fekete lyukak valószínűleg egy másik, egy bimbózó világegyetem kapui. Melyekről egyszer csak leszakad az új, a fekete lyuk megszüli őket. Akkor meg egy ilyen lyuk sem más, mint pina, a világegyetem széttárt női lábak sorozatából áll, ő, borzalmas, de akkor lehet, hogy Isten is nő.

Félek ettől a szervtől, szerintem külön élete van. Nem mernék soha nő mellett aludni, mert attól tartok, hogy az a szőrös kis állat kiugrik a hálóingé alól, és belém harap. Vagy ami még rosszabb, a fülemhez lohol, és belesuttog valamit.

Hogy akarhat az gyereket, aki nem vágyik gyereket csinálni? Örökbe fogadjak? Lehet, hogy nem is kellett volna otthagyni a szakmámat, hanem valami árvaházat szervezni a templom mellé? Alighanem. De most már abban sem vagyok biztos, hogy nem hazudtam-e magamnak is. Lehet, hogy ez a gyerek utáni vágy is csak ürügy volt? De mire? Mire?

Ültem tehát Zsuzsa és Márti anyjának méhében, épp akkor, amikor ők is benne voltak. Lebegtem a magzatvízben, mintha egy termálmedence peremének dőlnék. A víz-pára fölött ki lehetett látni a csillagokra, galaxisok örvénylettek, mint amikor valaki tejbegrízt keverget. Egy labda billegett elém, a labdából hirtelen két összekapaszkodott lény lett, de nem szeretettel kapaszkodtak össze, ahogy az osztódó sejtek, hanem dulakodtak, mint két kisgyerek, gomolyogtak, mint a jin és a jang. Egy kis manó furakodott mellém, rájuk kiabált. Osztódni, tessék tovább osztódni! Nem törődtek velem. Félretoltam a manót, nem voltam én se nagyobb nála. Jobb kezemmel az egyiket, bal kezemmel a másikat ragadtam meg, és eltéptem egymástól őket. Egy pillanatig még fenyegették egymást, aztán mind a kettő gömbbé zárult, és nem történt semmi. Hettek teltek el. Már-már unatkozni kezdtem. A manóval sakkoztunk. Ő az alattunk kavargó naprendszeréről beszélt, az egyik kis gömböcskét odahozta a sakktáblára, rátette. Akkor az összerezsent, mintha felébredt volna. Osztódni kezdett. Mire a másikra néztünk, az is irigyen az élet munkájához látott.

A napsütötte sáv

Néha olyan érzésem volt, hogy engem nem is ápolnak, hanem őriznek. Az állapotom rég nem indokolta ezt a szoros vigyázatot, kívántam az egyedülletet, mint egy pohár bort, vagy ahogy a bor megivása után kívánnám, hogy az öröm lerántsa rólam a takarót, és kinevesse esetlen testemet. Miért is kéne félni tőlem, én sem félek.

A magányért gyakran alvásba menekültem, és nagy meglepetésemre mindig sikerült is elaludnom. Napi húsz órákat aludtam, de egyre jobban vágytam rá, hogy fölkelhessek. Nem engedtek. Néha megkérdeztem, milyen nap van, szerda, felelték, péntek, mondták máskor.

Mikor megint vasárnap lett, minden tiltakozás ellenére fölkeltem, és öltözködni kezdtem. Elmegyek misére, gondoltam, de a lábamon megmaradni sem nagyon tudtam, nemhogy misére menni. Ha még most is áll a meghívás, mondtam Katának, aki épp szolgálatban volt mellettem, ezúttal elfogadnám. Aztán ahogy megcsapott az ágyam áporodott szaga, kinyögtem: De még hálásabb lennék, ha kaphatnék egy órás beutalót a fürdőszobába. Csak kivételesen, tettem hozzá gyorsan, mert ilyen merész kéréssel még nem fordultam a lányok közül egyikhez sem. Kata megütközve mosolygott. De nem kaptam kosarat.

Tehát fürdés, örvendeztem. Bedobáltam a lehető legtöbb kelléket egy nejlonszatyorba. A tiszta ruhát, melyet közben Kata kivett a szekrényből, a karomra vettem. Mint egy biztosra menő hadvezér, kiléptem a házból. A már magasan járó nap a fejemre süttött, védtelennek és áttetszőnek láttam magamat. Ugyanúgy megpillantottam kívülről ezt az üvegszerű figurát, mint nemrég a ház körül ólálkodó Atyát. Elvakított a nap, nagyon messziről láttam magamat, sápadt alak, aki évek óta egy bányában élt, a haja vékony szálú és kócos, fakó, de nem szőke. Egy középkorúnak tűnő csúnyácska nőbe karol. A nő nyugodtan lehetne ennek a jelentéktelen külsejű embernek a felesége, már gyerekek is volna. A leengedett redőnyű szobában játszana nemigen törődve nagybeteg apjával. Valóban nagybetegnek tűntem, akiből nemrég operáltak ki egy gyerekfej nagyságú, szerencsére jóindulatú daganatot, és akinek a léte vagy nemléte mindegy a fiának, amíg megvan a kedvenc falova. Így rágalmaztam magamban még meg sem született utódomat, de rám tört a gyerek utáni vágy is.

Gyereket akarok, mindegy, milyen áron. Hát milyen áron lehet gyereket akarni?, kér-

dezem most utólag. A fejem tetejére, a homlokomra mázsás súllyal nehezedett a nap fénye. Akit az utóbbi időben jóformán elfelejtettem, szinte zokogva akartam megint. A kisfiamat, akitől bocsánatot szerettem volna kérni, hogy még nincs. De röhögöm is kellett magamon. Ilyen giccses gondolatokat van szerencsém gondolni? Nem is giccses, egyszerűen csak ostoba. Lehet, hogy buta vagyok, futott át rajtam a kérdés, ki is mondtam. Éreztem, hogy a nap egyetlen sugáron egyensúlyozza magát az égen, és ez a sugár épp az én fejemre esik, megtántorodtam.

Hát azt, válaszolta Kata minden szavára hangsúlyt vetve, azt valóban butaság volt csinálni.

Mit?

Szerencsére odaértünk a házuk ajtajához, a napfény végre lebillent a fejemről, nem láttam már kívülről magam, és Katát sem láttam csúnyának. Ahogy a kezem a kilincsettem, a bőröm napbarnítottnak látszott. Ez alatt a pár lépés alatt sütem volna le?

Mit nem kellett volna csinálni?, kérdeztem újra, de Kata csak jelentőségteljesen intett a fejével, mintha valahová mutatna, ahol én ismerem legjobban a járást. Igaza van, hogy mit csináltam, legjobban nekem kell tudnom. Amikor behúzta maga mögött az előszobaajtót, odahajoltam hozzá, és gyorsan szájon csókoztam.

A fürdés

Kopogtak. Még folyt a víz a kádba, nem voltam biztos a dologban. Úgy döntöttem, csak képzeldöm. Megint kopogtak. Az ajtó nem volt bezárva. Mintha máris meztelesen állnék előtte. De bele is pirultam a zavaromba. Kata? Vagy épp Zsuzsa? Mit akarhatnak? Ki az?, kérdeztem. Én, válaszolta nem kis csalódásomra egy öblös férfihang. Mit akarhat? Kata rögtön befűjt volna, mint valami bepisilős kislány? Nem tartottam valószínűnek, mégis félni kezdtem. Felidéztem magamban azt a kínos pillanatot. Odahajolok hozzá, ő kíváncsisággal vegyes meglepetéssel néz rám, netán súgni akarok neki valamit? A két ajak összeér egy pillanatra. Inkább közömbös pillanat. Végére is én Zsuzsát szeretem. Vagy nem?

Épp a kádban vagyok, kiabáltam ki Atyának, mert a hallgatásom már kezdett kínosá válni. Nem baj, hangzott a válasz, nem fogok zavarba jönni. Hát ezt a barátságos gesztust aligha lehet elutasítani, gondoltam. Egy pillanat! Megpróbáltam, amilyen gyorsan csak lehet, rendezni a gondolataimat. De mintha sürgősen meg kellene találnom valamit egy zsúfolt bőröndben, ami ott sincs, kapkodtam. A végén már gondolni sem tudtam semmire. Nem is kellemetlen állapot, teljesen kikapcsolt agy, anélkül, hogy aludnék, kár, hogy most nem erre van szükségem. Lehet, kiabáltam ki reményemet veszve az ajtón, és az apa abban a pillanatban ott is állt a kád előtt.

Öregebbnek és alacsonyabbnak tűnt, mint máskor. Alázatosan előregörnyedt, bocsánat a zavarásért, motyogta. De hiszen ez nem ugyanaz az ember, mint aki az ajtón beszólt. A csodálkozástól az arcomba szökött a vér. Megéreztem valamit a hatalom természetéből. Hiszen én ezt az embert megvárattam. Most meg egy kád vízbe öltözve ülök, mialatt ő reménytelenül keres valami kényelmes helyet magának, és nincs rajta egyéb, mint pár réteg vékony textil.

Leülhetek?, kérdezte olyan alázatosan, mintha inkább a bolondját járatná velem. Természetesen. Itt különben sem én vagyok otthon, próbáltam elhárítani a támadását. Féltreolta a szennyes ruhát a mosógépen, és elhelyezkedett.

Akié a fürdő, azé az ország, mondta elismerően mosolyogva. Ez valami latin köz-

mondás lenne?, töprengtem. De a latitudásom szétfoslott kutató világi pillantásom alatt. Nyilvánvalóan vicc, nevettem föl, ő értetlenkedve figyelte nevetésem.

Bocsánatot szeretnék kérni, mondta.

Miért?

Tudod, mondta, már engedd meg, hogy az idősebb jogán tegezzelek, a feleségem is öngyilkos lett.

Véget akartam vetni makacs gyanakvásomnak, amivel őt figyeltem, és aminek nem volt más alapja, mint az irigység. Elhatároztam, hogy engedékenyen fogom hallgatni. Ő azonban megint témát váltott. Évek óta lakunk itt négyesben, nagyon kínos és kényes egyensúlyban.

Kiköltöztet, értettem meg végre, és igaza is van. Kata nyilván beárult nála, különben is bent járt a lakásomban, és kábítószeres cigarettát talált. Te talán észre sem vetted, mondta, hogy eluralkodtak itt a lányaim mindenben.

Ha a két héttel ezelőtti ebédre gondoltam, ebben nem voltam olyan biztos. De ha a sétára vagy a betegségekre, akkor mégiscsak igazat kellett adnom neki. Én persze végig arra gyanakodtam, hogy ő áll a háttérben mindennek. Tudod, mondtam neki, szörnyű, ha az embert állandó gyanakvás kínozza.

Ez nem egyszerű gyanakvás. Engem ezek a gyönyörű lányok meg akarnak ölni. Nem vetted észre?

Nem, mondtam szárazon.

A víz lassan hűlni kezdett, újra megnyitottam a meleg vizet, a bojler nagyot lobbanva kapott lángra, az Atya, mintha nem hallhatta volna ezerszer ugyanezt a lobbanást, összerendezte. Hát csakugyan fél?, lepődtem meg.

Mitől félsz?, kérdeztem.

Attól, hogy ők ölték meg az anyjukat is.

Nem baleset volt a csőgyárban?

Dehogy, mondtam már, hogy öngyilkosság. Balesetem nekem volt.

Persze. De mért mondod el ezt nekem? És mért éppen most?

Elmentek sétálni, suttopta.

Komplett örült, gondoltam magamban. A lányok bezzeg mennyi jót próbáltak az apjukról mondani. Talán az lehetett a céljuk, hogy elleplezzék ezt a sötét csomót, ezt a sötét gondolatrögöt, ami ott van az apjuk fejében, sőt lehet, hogy az övékbe is átöröklődött onnan, szegény lányok.

Te Atya, használtam most a legnagyobb nyugalommal a került szót, mert már nem féltém magamtól, csakugyan átkutatad a szobámat?

Ki mondta? Biztos Márti, neki szoktak ilyen ötletei lenni.

Ugyan dehogy, nyugtattam meg, de nem te akartál bocsánatot kérni tőlem valamiért?

Bocsánatot?, csodálkozott egy pillanatig, ja persze, de egyáltalán nem erről van szó. Hogyan is feltételezhetsz rólam ilyesmit?

Szabadkozni kezdtem, hogy ez a főbérnök általános szokása, de ő a szavamba vágott, mindegy, mást akartam. Mit?, kérdeztem megkönnyebbülve. Nem is tudom, hogyan mondjam. Nem kellett volna megzavarjalak. Hiszen én mondtam, hogy nyugodtan gyere be, nevettem föl, közben a víz már a túlfolyó fölött járt, újra elzártam a csapot. Mérhetetlen csönd lett, és a csöndben megint arra jutottam, hogy ez az ember nem teljesen normális. Bejön, hogy bocsánatot kérjen, mert bejött.

Szinte hallatszott kellemetlen gondolataim csikorgása.

Azért szeretnék bocsánatot kérni a lányok nevében is, hogy megakadályoztunk az öngyilkosságban.

Most az ő kellemetlen gondolatainak csikorgását véltem hallani.

Csakhogy én egyáltalán nem akartam öngyilkos lenni.

Nem?, hitetlenkedett az Atya, pedig ugyanúgy talált rád Zsuzsa, ahogy annak idején az édesanyjukat találtuk. Már nem is lélegeztél.

Nem Kata talált meg? Én azt hittem, ő volt.

Dehogyan, csütörtök este Zsuzsa szaladt át hozzád, hogy megnézzé, mi van veled, mert gyanúsán eltűntél. Aztán jó darabig ő sem jött, hát utána mentünk. Az ajtó tárva-nyitva volt. Az asztalon lámpa égett, te a földön hevertél, Zsuzsa melletted ült, fejedet az ölében tartotta, és sírt. Meghalt, mondta. Kata csak rád nézett, és kijelentette, még él. Mártit pálinkáért szalasztotta. Egy kortyot itatott veled, aztán törülközőért rohant, megöntözte pálinkával, dörzsölgetni kezdte a mellkasodat. Segíts, mondta Zsuzsának, aki még mindig az ölében tartotta a fejed, kezébe nyomta a törülközőt, és elszaladt vizet föltenni. Zsuzsa a pálinkás törülközővel vadul dögönyözőtt, mire te újra lélegezni kezdél.

Nem az orvos volt, aki magamhoz térített?

Ugyan, ő csak másnap délelőtt jött ki, tőle akár... legyintett, mert nem akarta a meghalni ígét használni. Furcsa, hogy a halál is csinálható, formálható, tűnődtem el, nemcsak történik, és tűrjük. Talán éppen ez által hasonlítunk legjobban Istenre. Sajat képére és hasonlatosságára teremtett minket, de ebbe a képbe és hasonlatosságba beletartozik a teremtés képessége is. Ahogy ő az életet, úgy teremtjük mi a halált. Ezért kell egy életen át dolgoznunk rajta, tettem hozzá magamban patetikusan, de ezen megint röhögöm kellett.

Én mégis bocsánatot kérek.

Miért?

Talán hagynunk kellett volna meghalni téged.

Belehallott a gondolataimba, lepődtem meg. De hiszen én egyáltalán nem haltam volna meg, mondtam neki, és ezen magam is meglepődtem. Nem én mondtam, gondoltam. Végül is hosszú órákig nem voltam magamnál. Talán az mondta, akinél akkor voltam?

Szóval Zsuzsa, Zsuzsa talált meg, dűnnyögtem. Hát ezért...

Atya kíváncsian nézett rám. Ha nem vigyázok, még elfecsegek neki valamit. Hát ezért ült ő a legtöbbit az ágyam mellett, fejeztem be a mondatot. Nyilván abban a pillanatban szerettem bele Zsuzsába, gondoltam közben, mikor a fejemet az ölébe vette.

Kopogás hallatszott. Úgy éreztem, mintha közvetlenül a koponyacsontomon kopogtatnának. Ki az?, szoltam ki. Még bent vagy?, hallatszott Zsuzsa hangja. Igen, feleltem, és tanácstalanul Atyára néztem, ő óvatosan a szája elé tette a mutatóujját, igyekezz, ebéd, mondta Zsuzsa, és elment.

Megint kopogtak. Nem láttad apánkat?, kérdezte ezúttal Márti, nem, kiabáltam ki inkább rá sem nézve a keresett személyre.

Tehát nem akartál öngyilkos lenni, és sem így, sem úgy nem haltál volna meg, sutogta. De akkor mi volt veled?

Nem tudom, feleltem, mire fölnéztem, Atya már hangtalanul kisurrant a fürdőszobából. Végre kiszállhattam a vízből, és megtörülközhettem.

Két tényér leves

Tudtam, hogy a fürdőszobában történeteket az ebédnél majd meg nem történtenek kell tekintenem. De mért megyek én bele az ő játékaikba? Mért bonyolodom idegen emberek ügyeibe? Csakhogy ezek az emberek már egyáltalán nem olyan idegenek. Én eljátszottam nekik az anyjuk halálát, ők ezúttal sikeresen megmentették. Lehet, hogy tényleg lelkifurdalás gyötri őket? Bezzeg, ha még pap volnék! Könnyű lenne segíteni.

Nem, egyáltalán nem lenne könnyű. Gyóntathatnék, róhatnék ki penitenciákat, de semmit sem értenék az egészből. A pap nem értheti, amit gyónnak neki, kitárt ablak-táblaként Isten felé kell nyílnia. Az én ablakomat épp az ő történetük szögezi be. Na nem, semmi szög. De valaki az üvegre lehelt.

Jólesett tiszta ruhában leülni az asztalhoz, jólesett megérezni a húsleves forró és huzug illatát. Atya ünnepélyesen zsarnoki arcot erőltetett magára, a lányok sürgölődtek. Mi lesz az én feladatom?, tűnődtem.

A leves nagyon sótlan volt, erőspaprikát aprítottam bele, aztán egy óvatlan pillanatan meg is sóztam.

Nem ízlik?, kérdezte aggodalmasan Kata.

Dehogynem, kiváló.

Szerintem is, csatlakozott alig leplezett szemtelenséggel Márti.

Még egy tényérral vettem, és azt már nem is találtam sótlannak.

Az irodalom elsíratása

Éreztem, nem birkózom meg a feladattal. Hát nem elég nekem a saját bajom? Tisztázni, miért akarok mindenáron (esetemben jogosan mondhatjuk, hogy mindenáron) gyereket. És ha ezt tisztáztam, ha az elhatározásom elhatározássá vált, akkor ezt a szándékot a valósághoz közelíteni már magában elég nagy feladat. Amellett a nyakamon még az is, hogy mindezt megírjam, ellenkező irányú mozgás, ami még meg sem történt, a valóságostól eltávolítani és az ideális felé mozdítani. Kitalálni, hogy mi van. Komolykodóan hangzik, de nekem sajnos csak ilyen komolykodó eszmefuttatásokra futja. Holott ide egy egyszerű, kétkezi elbeszélő szükségeltetne, aki a jól bevált eszközökkel fokról fokra fölfejténé végre, ki is ez a három lány. Mit csinálnak, mit csinál az apjuk. Olyan író, aki tudná, mit gondolnak, aki nemcsak meglesné, de mozgatná is őket, aki végre világosságot teremtene a fejekben, ahol persze egyáltalán nincs világosság. Igazi elbeszélőre lenne szükségem, nem erre a kiugrott tudósra.

Ez az én bosszúm. Ha ő nem beszél el engem tisztességgel, legalább én locsogok róla. Még bőven volna mit mondanom, de hallgatok már. Túlságosan hasonlítottunk, mégsem ezért kímélem. Hanem, mert túlságosan különbözünk. Ő engem csak kilökött erre a kétes színpadra, rég nem törődik az egész könyvvel, más dolga akadt, én meg nem tudom rendezni magamban a három lány kérdését. Nem vagyok író. Ezért más módszert választottam.

Amikor ott őrködtek az ágyam mellett, elkezdtem apró vázlatokat csinálni róluk. Ceruzával, tényérnyi kis rajzokat. A legtöbbet Zsuzsa ült ott. De az ő arca megragadhatatlan. Legalábbis az én rajztudásommal. Mostanában Márti is elég sokat megfordult nálam, ám neki érezhetően terhére volt az egész, a széket az ablakhoz húzta, és ott, az ágynak háttal olvasott. Ezért hátulról próbáltam ábrázolni, feltűzött haját, gyönyörű ívű nyakát, apró fülkagylóját és finom fülcimpáját. Néha egész közel jutottam a célhoz. Egy-egy rajz mintha mellettem tartotta volna őt akkor is, amikor már nem volt ott. Néztam a vázlataimat, és a vonalakba rajtőzött alak megmozdult. Mondjuk,

hátranyúlt, megigazította a kontyát. Esetleg egy csatot vett ki, és tett vissza újra. De a grafitkéz sosem maradt végleg a papíron. Elég hiúnak mutatkozott ez a grafitnő, vajon Márti is ilyen? De ennek a megállapításnak még így is örültem, az első prózaírói megfigyelésem volt, ha nem is egy hús-vér emberre vonatkozott, hanem csak a képére, még a képénél is kevesebbre, egy tudta nélkül róla készült tökéletlen ceruzarajzra. Mégis úgy őrizgettem magamban, mintha valami aranypénzt találtam volna, melyre egész eljövendő szerencsémét alapozni kívánom. Valóban fontos lépésnek látszott ez az elbeszélővé válásban.

Lehet tehát, hogy minden elbeszélő csal, hogy kerülő úton rohan a háttérben, ahová pedig nem lenne szabad, vagy fölösleges belépni? Ó, kerülő utak sara, rejtekösvények pora, a nem egyenes vonalban való nézés grafitja! A kezem csupa grafitpor volt, dühhám huzata is csúnyán megfeketedett, mintha hónapok óta nem volna kimosva, feketének éreztem magamat is, legszívesebben elsüllyedtem volna, ha nem is a föld alá, de legalább a papír alá.

Kata a múlt vasárnap óta nem mutatkozott. Magam sem értettem akkori, váratlan erőszakosságomat, és azt sem, mért éppen őt kellett megcsókolnom. Sem megmagyarázni nem tudtam volna, sem kimagyarázni valahogy. Kata talán épp azért került, nehogy megpróbáljam. De a megfigyelése alatt tartott. Az volt a gyanúm, hogy a mellettem már állandósulónak látszó őrszolgálatot ő tartja életben. Mely ugyanúgy folytatódott, mintha nem ebédeltem volna közben náluk. És mintha ott nem tisztáztuk volna, hogy nem öngyilkossági kísérlet volt, ami történt. Úgy látszik, nem hisznek nekem. Vagy Kata maga és közém a hűgait akarja állítani? Már nem is engem védenek, hanem őt? Nem tudtam, hogyan lehetne véget vetni ennek a lehetetlen helyzetnek. Mert ami történt, nem lehetett meg nem történtté tenni. De ami nem történt meg, még megtörténhetett.

Addig is rajzoltam. Zsuzsa egyszer rajtakapott, elkérte a vázlataimat, láthatóan elégedetlen volt velük, érdekesek, motyogta, én meg felhasználtam az alkalmat, és megkértem, hogy üljön háttal nekem, mert igazából csak úgy tudok lerajzolni valakit, és elé csúsztattam Mártiról készült legsikeresebb művemet. De hiszen ez Márti, kiáltotta most már őszinte elragadtatással Zsuzsa, és azonnal el is helyezkedett. Beleveszttem sűrű, sötétbarna, félhosszú hajának látványába, élvezettel, de egyelőre eredménytelenül rajzolgattam határozott vonalú, mégis nőies nyakszirtjét, a finoman feszülő két koponyafínt, és közben sirattam az irodalmat, mely úgy tűnik, örökre elveszett, sirattam az elbeszélőt, aki talán lehetővé tehetné nekem, hogy a bámulás helyett odaugorjak ehhez a nyakhoz, és finoman beleharapjak. Túl sok mindent kellett volna egyszerre legoznom. De a rajz készült.